

Smluvný pomer, s osobami uvedenými v §-e 1. sa zrušuje dňom 1. marca 1939.

§ 4.

V prípadoch zvláštneho ohľadu hodných môže učiniť vláda výnimky usnesením.

§ 5.

Nariadenie toto nadobudne účinnosť dňom 31. marcom 1939 a prevedú ho všetci členovia vlády Slovenskej krajiny.

O d ô v o d n e n i e :

Nariadenie toto vyplýva z potreby riešenia židovskej otázky v Slovenskej krajine, žiadúcej nielen z dôvodov vnútorných, ale aj pre utvrdenie dobrého pomeru so zahraničím. Podkladom tomu je vývin medzinárodného práva, ktoré chápe túto vec tak, ako je v osnove uvedené. Mimo toho obdobou tohto riešenia je aj opatrenie predsedníctva ministerskej rady Č.-S.R. číslo jednacie 2.687/1939 m. r. zo dňa 31. I. 1939.

Ostatok vidno z osnovy.

SNA, fond Ministerstvo zahraničných vecí, kartón 1, 480/1939.

Dokument 61

Návrh vládného nariadenia /zákona/ o zaistení sociálnej a hospodárskej rovnováhy v súvisi so židovskou otázkou od K. Mederlyho⁸⁸, ktorý odznel 5. 3. 1939 na zasadaní Komisie pre riešenie židovskej otázky na Slovensku v Carltone⁸⁹. V § 25 jej návrh na definíciu Žida, ktorá vychádza z konfesijného i ideologického princípu.

Návrh⁹⁰

vládného nariadenia /zákona/ o zaistení sociálnej a hospodárskej rovnováhy v súvisi so židovskou otázkou.

Všeobecné ustanovenia.

⁸⁸ Určenie tohto dokumentu je prostredníctvom práce LIPSCHER, L.: Židia v slovenskom štáte 1939-1945. Print-servis 1992, s.29-31. Lipscher cituje pramene, ktoré sú editorovi nedostupné (napr. pozostalosť K. Sidora). Karol Mederly (1887-1949), člen HSLS, podpredseda snemu Slovenskej krajiny (neskôr podpredseda snemu Slovenskej republiky).

⁸⁹ Okrem členov komisie: Karola Sidora; Mikuláša Pružinského, ministra hospodárstva; Pavla Teplanského, ministra financií; Ferdinanda Ďurčanského, ministra dopravy a verejných prác a Júliusa Virsika, advokáta sa porady zúčastnili aj Alexander Mach, šéf úradu propagandy; Matúš Černák a senátor Karol Mederly. Neprišiel pozvaný Karol Murgaš. Návrh K. Mederlyho prejednávala autonómna vláda 7.3.1939 rozhodla o jeho odovzdaní legislatívnemu odboru vlády. Viď. NIŽŇANSKÝ, E.: Židovská komunita..., s. 148.

⁹⁰ Tento návrh v takejto podobe nebol ako zákon prijatý.

§ 1.

Príčinou sociálnej nesrovnalosti a rozrušenia harmonickej spolupráce národnej pospolitosti je to, že židovská skupina, sledujúca odlišné mravné zásady, ktoré vyvierajú z jej svetového názoru, nevedela sa organicky zaradiť v spoločenský celok, a vedená sebeckých egoizmom, uchvátila neprimeranú hospodársku moc, pomocou ktorej rozleptáva mravné základy, hospodársku a sociálnu ucelenosť spoločnosti.

V záujme dosiahnutia sociálnej spravodlivosti treba hospodársky, kultúrny a verejný vliv židovstva vtesnať do rámcov, ktoré mu podľa počtu a spravodlivej rovnosti prináleží a preto treba obmedziť prenikanie tohto škodlivého vlivu do niektorých odvetví verejného života, zamedziť vniknutie rušivo odlišnej mentality židovstva.

Obmedzenie vo verejnom zamestnaní.

§ 2.

Žid nemôže byť vychovateľom, učiteľom, profesorom na národných, stredných, odborných a vysokých školách.

Výnimku tvoria pre výchovu židovských detí sriadené školy, na ktorých žid môže byť učiteľom.

§ 3.

Žid nemôže byť štátnym, verejným úradníkom a zamestnancom v štátnych, obecných, okresných, akýchkoľvek verejných úradoch, ústavoch, ďalej v podnikoch verejnými inštitúciami vydržiavaných a podporovaných.

Výnimku tvoria funkcie v ústavoch, podnikoch výslovne pre židov zriadených a udržiavaných.

§ 4.

Nemožno ustanoviť žida verejným notárom, verejno-notárskym zástupcom, prísahným tlmočníkom, súdnym alebo úradným odhadcom.

Obmedzenie v tlačových podnikoch.

§ 5.

Periodické alebo neperiodické časopisy, knihy alebo tlačivá žid nemôže vydávať; nemôže byť majiteľom, alebo účastníkom vydavateľskej spoločnosti a tiež nemôže byť majiteľom, alebo účastníkom knihtačiarenskej koncesie.

Výnimku tvoria časopisy alebo tlačivá, zaoberajúce sa výlučne otázkami židovského náboženstva a kultúrnymi, sociálnymi vecami židovstva. Tieto tlačivá, časopisy musia byť zretedelne v názve za židovské označené.

Žid nemôže byť redaktorom a spolupracovníkom akéhokoľvek označenia, majúcim vliv na ideový smer, alebo vedenie časopisu.

Obmedzenie v slobodných povolaniach.

§ 6.

Do advokátskej komory možno zaznačiť židov len v počte, nepresahujúcom 6 percentov všetkých advokátov. Tento pomer sa vzťahuje aj

na jednotlivé obce, v ktorých sú židovskí advokáti usadení a ani tam nesmie byť prekročený. Terajší prebytok má sa postupne a úmerne redukovať každý rok obdobne ako je to v §....ustálené.

Židovskí advokáti nesmú pred súdmi, úradmi zastupovať nežidov, ďalej právne osoby, podniky, ústavy, korporácie atď.

Nežidovskí advokáti tiež nesmú zastupovať židov.

§ 7.

Židovskí lekári môžu prevádzať lekársku prax len v takom počte, aby tento nepresahoval 10% všetkých lekárov v mieste usadenia. Redukciu nadbytku židovských lekárov treba previesť za šesť rokov obdobných použitím zásad uvedených v §

Komisia vládou určená, môže ustáliť výnimky, keby nebolo dostatok nežidovských lekárov.

§ 8.

Inžinieri len v takom počte môžu byť zaznačení v inžinierskej komore a pripustení k súkromnej samostatnej praxi, aby ich počet nepresahoval 12% celkového počtu inženierov na Slovensku a tiež v obci, kde sa usadia.

Komisia vládou určená, môže vo výnimočných prípadoch, ak to vyžadujú zvláštne okolnosti celého národohospodárskeho Slovenska, povoliť odchylky.

§ 9.

Žid nemôže byť členom novinárskeho syndikátu, spolkov literárnych, divadelných a výtvarných umelcov, činovníkov a nemôže byť správcom divadiel, kinových zábavných podnikov a nemôže mať účasť na filmovej produkcii.

§ 10.

Žid nemôže byť tajomníkom, úradníkom, ani žiadnym plateným alebo bezplatným zamestnancom politických alebo odborových organizácií a nesmie brať priamu alebo nepriamu účasť na pohybe robotníkov a zamestnancov vôbec.

Obmedzenie návštevy vysokých škôl.

§ 11.

Pokiaľ bude nadbytok židovských intelektuálov, môže vláda nariadením obmedziť počet židovských poslucháčov na vysokých školách.

Účasť na verejných dodávkach.

§ 12.

Účasť židov ako podnikateľov, remeselníkov, na verejných dodávkach pre štát a pre všetky verejnoprávne ustanovizne, podniky, je prípustná najviac do 12%, ale ak dodávka práce presahuje hodnotu 50.000 K židovský podnikateľ, remeselník má mať spoločníka nežida, ktorého ak by si sám nezískal, komisia k tomu určená mu ho prideliť.

Ktorý žid podnikateľ, remeselník prevínil by sa proti tomuto zákonu alebo iným, sociálnu spravodlivosť a ochranu sledujúcim zákonom, môže byť komisiou z verejných dodávok vôbec, alebo na určitý čas vylúčený.

Revízia koncesíí a živnostenských povolení.

§ 13.

Za jeden rok treba previesť revíziu všetkých koncesíí, oprávnení a povolení, slobodných, remeselných, obchodných a koncesovaných živností a do šiestich rokov postupne a úmerne redukovat' koncesie, oprávnenia a povolenia, ktoré sú v rukách židov tak, aby v každej obci nepresahoval ich počet a rozsah 12% nielen počtom, ale aj obratovej kapacity všetkých oprávnení. Postupne treba redukovat' ich v tomto poradí:

a/ ktorých štátna príslušnosť je pochybná,

b/ existenčné minimum živobytia dôchodkom z majetku, alebo iným príjmom majú zabezpečenú,

c/ vyše 60-roční, o výživu ktorých dospelé deti sa môžu postarať,

d/ ktorí neboli vojakmi,

e/ ktorí sú slobodní, bezdetní,

f/ konečne neprekročiac 30 roku veku, môžu svoje živobytie aj v inom povolani si zaistiť.

Po šiestich rokoch ak by sa redukcia podľa týchto smerníc nemohla previesť, prevedie sa bez ohľadu na ne.

Do tých čias, pokiaľ sa určené percento nedosiahne, nemožno vydávať židom žiadne koncesie, oprávnia a povolenia.

Výčapnicku, kaviarnickú a hostinskú koncesiu, ďalej zábavné podniky, bary atď. najmä so ženskou obsluhou nemožno židom povoliť, tieto treba za jeden rok zlikvidovať.

Vlastnícke obmedzenia spoločenských podnikov.

§ 14.

V spoločenských podnikoch každej právnej formy, ako sú: účastinárske, komanditné spoločnosti, družstvá, spoločnosti s ručením obmedzeným atď.; a hospodárskeho druhu, ako sú: poľno-, lesohospodárstvo, priemyslové, obchodné podniky, baníctvo, hutníctvo, peňažné ústavy, banky, poisťovane, vlastnícke právo židov na účastiny, podiele, je obmedzené úhrne do 40%.

Viac ako 40% kmeňového kapitálu nemôže byť v židovských rukách, túto hranicu, presahujúcu účasť na týchto podnikoch, povinní sú židovskí majitelia odovzdať pod dozorom vládou ustanovených orgánov a za cenu týmito ustálenú nežidovským občanom, alebo komisii spravujúcej Vyrovnávajúci fond pre zaistenie sociálnej rovnováhy, ktorá hodnotu účastín nahradí hotovosťou alebo štátnymi dlhopismi, na tento cieľ vydanými.

Poľnohospodárske obmedzenie.

§ 15.

Žid nemôže obhospodarovať viac poľnohospodárskej pôdy ako 60 kat. jutár, už či je ona jeho vlastníctvom alebo nájmom.

Ak ide o vlastnú pôdu, je židovský majiteľ povinný 60 jutár presahujúcu plochu dať do dlhodobého nájmu nežidovským roľníkom, pôdu skutočne obrábajúcim za nájomné, ktoré určí komisa vládou určená. Ak by sociálne pomery a nesrovnalosti kraja vyžadovaly, môže komisa 60 jutár presahujúcu plochu za určenú kúpnu cenu zabrať a rozparcelovať medzi maloroľníkmi, pôdu skutočne obrábajúcimi.

Ak ide o nájom, treba prenajať, 60 kat. jutár presahujúcu pôdu dať do nájmu nežidovským roľníkom za tých istých podmienok, ako ju mal židovský nájomca. Ak by nežidovský majiteľ s týmto presunom nájmu nesúhlasí, nájom sa zruší bez náhrady škody.

Zamestnanci v podnikoch.

§ 16.

Vo všetkých podnikoch, vydržiavaných či už fyzickými alebo právnyimi osobami, spoločnosťami a to v podnikoch priemyselných, obchodných, v peňažných ústavoch, družstvách, poisťovniach, dopravných závodoch, poľnohospodárskych podnikoch a v akýchkoľvek zarábajúcich povolaniach možno zamestnávať najviac 10% židov, pričom tento pomer má sa počítať nielen púhym počtom osôb, ale aj pôžitkami tak, že nemožno v podniku zamestnaným židom vyplácať viac ako 10% celkovej osobnej réžie a že pomer tento má sa uplatňovať aj pri najvyšších a rozhodujúcich správcoch a dejateľoch podniku.

Prideľovanie spoločníkov.

§ 17.

Pri podnikoch, závodoch, obchodov, vlastníkom ktorých je osoba židovská, ktoré majú ročitého čistého príjmu viac ako 36.000 K, môže komisa určená vládou prideliť spoločníka nežidovského s podielom na kapitále, aký za dobre uzná. A tiež môže prideliť remeselný a obchodnícky dorast na vyučenie, alebo odborné zdokonalenie.

Pri posudzovaní jednotlivých podnikoch je smerodajný stav zo dňa 6. októbra 1938.

Vývozné podniky.

§ 18.

Komisa vládou určená môže u tých podnikov, ktoré svojej ročnej výroby aspoň tretinu vyvezú za hranice s voľnou valutou, určiť pre židov priaznivejšie, ale 20% na žiadan prípad nepresahujúce zamestanecké pomery.

To isté môže urobiť aj vtedy, keď podnik mimoriadnym spôsobom prispel k zdolaniu prípadnej nezamestnanosti kraja a povzneseniu hospodárskeho rozkvetu národnej pospolitosti.

Domový majetok.

§ 19.

Dôchodok z domového majetku židovských majiteľov podlieha poplatku pre Vyrovnávajúci fond pre zaistenie sociálnej rovnováhy. Poplatok činí 2% čistého príjmu z budov až do 30.000 K. ročného príjmu židovského majiteľa z akéhokoľvek prameňa. Nad týmto príjmom sa poplatok progresívne zvyšuje od 5% do 50%. Stupnicu určí vláda nariadením.

Prevody majetku.

§ 20.

Prevod majetku movitého alebo nemovitého, v tento počítajúc aj cenné papiere, podlieha schváleniu komisii vládou ustanovenej. Bez schválenia tejto komisie je prevod neplatný a jeho uskutočňovanie je trestné, pričom hodnota majetku z pokuty pripadá Vyrovnávajúceho fondu pre zaistenie sociálnej rovnováhy.

Súpis majetku.

§ 21.

Vláda sa zmocňuje, aby dala previesť súpis všetkého movitého, nemovitého majetku, cenných papierov, devíz, vkladov, hotovostí židovských občanov a to ku dňu 6. októbra 1939⁹¹.

Hodnoty po tomto dni vyvezené už či úmyslom zatajovacím, alebo špekulatívnym, majú byť na Slovensko za 15 dní nazpät' prinavrátené a tu uložené, lebo ináč bude sa brať tento čin ako úmyselné poškodzovanie záujmov národnej pospolitosti a ako priestupok trestaný bude konfiškovaním vyvezenej hodnoty z majetku páchatel'a na Slovensku sa nachádzajúceho.

Zrušenie služobného pomeru.

§ 22.

Prevádzanie tohto zákona dáva právny a zákonitý titul na vypovedanie služobného pomeru, i keď by smluvné alebo iné záväzky, alebo predpisy to nepripúšťaly.

Právny nárok židov na penziu, alebo iné zaopatrenia sa týmto zákonom neruší, ale ak by to bola ľarcha pre patričný podnik, penzijný fond alebo ústav, a neodôvodnený prospech pre židovského poistenca, môže patričná vrchnosť penzijné dôchodky znížiť, ich likvidovanie odložiť, ale len tak, aby existenčné minimum v obore židovského poistenca bežné, vzhľadom aj na jeho zdravotný stav a výdelkovú schopnosť, nebolo ohrozené.

Emigrácia.

§ 23.

Vláda sa splnomocňuje urobiť potrebné opatrenia vo veci emigrácie židov zo Slovenska a vyvezenia čiastky ich majetku, ale tak, aby hospodárska

⁹¹ Ide o omyl – mal byť uvedený rok 1938.

rovnováha a prosperita netrpela a aby týmto spôsobom uľahčená a rozmnožená bola exportná možnosť slovenských podnikov a výbory vôbec.

Získavanie údajov.

§ 24.

Splnomocňuje sa vláda, aby sriadila úrad na získavanie štatistických dát, potrebných ku prevádzaniu tohto zákona a k evidencii údajov, súvisiacich so židovskou otázkou, ďalej vypovedala povinnosť poskytovania potrebných a žiadaných údajov, napokon postarala sa o kontrolu konania tejto povinnosti.

Komisia vládou určená v prípade potreby môže do podniku jednotlivca alebo spoločnosti vyslať na ich trovy kontrolný orgán, ktorý má byť v podniku do tých čias, pokiaľ potrebné údaje zistí. Podrobnejšie predpisy o právach týchto orgánov vydáva vláda nariadením.

Kto má byť pokladaný za žida.

§ 25.

Vo veci prevádzania tohto zákona za žida treba pokladať:

a/ kto 6. októbra 1938 bol príslušníkom židovského náboženstva.

b/ súc bez vyznania, priznával sa ideológiám židovstvu blízkych a nimi vedených (komunizmus, slobodomurárstvo a pod./

Po 6. októbri 1938 pokrstení židia len po uplynutí troch rokov môžu sa pokladať za nežidov a to vtedy, keď komisia k tomu vládou určená zistí, že za tento skúšobný čas troch rokov žili podľa zásad kresťanskej mravouky /mravnosti/, dali svojou činnosťou výraz, že ich prekrstienie dialo sa z pohnútok dušenej potreby, presvedčenia a nie z materiálnej vypočítavosti, ďalej ak svojou karitatívnou činnosťou a sociálnym účinkovaním úprimne sa vradily do spolupráce národnej a kresťanskej pospolitosti.

Trestné opatrenia.

Pokuty.

Konfiškácia.

Pracovná povinnosť.⁹²

SNA, fond Ministerstvo hospodárstva, kartón 37, Prez – P – 1951.

Dokument 62

Nedatované pripomienky ministerstva hospodárstva k dokumentu K. Mederlyho Návrhu vládneho nariadenia /zákona/ o zaistení sociálnej a hospodárskej rovnováhy v súvisi so židovskou otázkou.

⁹² Nedatovaný dokument je bez hlavičky i podpisu.